

HARTMAN ZOPER REPUBLIKO SLOVENIJO

PETI ODDELEK

Pritožba št. 42236/05

V zadevi Hartman proti Sloveniji

je Evropsko sodišče za človekove pravice (peti oddelek) na seji senata v sestavi:
Dean Spielmann, *predsednik*,
Mark Villiger,
Karel Jungwiert,
Boštjan M. Zupančič,
Ann Power-Forde,
Angelika Nußberger,
André Potocki, *sodniki*,
in Claudia Westerdiek, *sodna tajnica oddelka*,
po razpravi, zaprti za javnost, 18. septembra 2012
izreklo to sodbo, ki je bila sprejeta istega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva se je začela s pritožbo (št. 42236/05) proti Republiki Sloveniji, ki jo je po 34. členu Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljnjem besedilu: konvencija) pri Sodišču 15. novembra 2005 vložil slovenski državljani Andrej Hartman (v nadaljnjem besedilu: pritožnik).
2. Slovensko vlado (v nadaljnjem besedilu: vlada) je zastopal njen zastopnik.
3. Pritožnik se je zlasti na podlagi prvega odstavka 6. člena konvencije pritožil, da so kazenski postopki proti njemu trajali predolgo. Smiselno se je pritožil tudi, da ni bilo učinkovitega notranjepravnega sredstva v zvezi s predolgim trajanjem postopkov (13. člen konvencije).
4. Vlada je bila o pritožbi obveščena 8. septembra 2009.

DEJSTVA

I. OKOLIŠČINE ZADEVE

5. Pritožnik je bil rojen leta 1972 in živi v Žabnici.
6. Dne 14. novembra 1997 je Ministrstvo za notranje zadeve – Urad kriminalistične službe Kranj izdal odločbo o pridržanju pritožnika. Aretiran je bil istega dne.
7. Dne 16. novembra 1997 je bil pritožnik pripeljan pred preiskovalnega sodnika na zaslišanje. Istega dne je preiskovalni sodnik za pritožnika odredil pripor.
8. Dne 17. novembra 1997 je Državno tožilstvo poslalo zahtevo za uvedbo

kazenske preiskave zoper pritožnika in šest drugih.

9. Dne 27. novembra 1997 je preiskovalni sodnik izdal sklep o uvedbi kazenske preiskave.

10. Dne 11. maja 1998 je bila po končani preiskavi vložena obtožba zoper pritožnika. Obtožen je bil šestih kaznivih dejanj neupravičene proizvodnje in prometa z mamili (heroin). Obtožba je bila vložena zoper šest drugih sostorilcev kaznivega dejanja za približno dvajset enakih kaznivih dejanj. Zadeva se je nanašala na organizirano mrežo preprodajalcev mamil.

11. Dne 6. oktobra 1998 je Okrožno sodišče v Kranju opravilo prvo obravnavo.

12. Med 6. oktobrom 1998 in 15. marcem 2000 je Okrožno sodišče v Kranju opravilo devetinšestdeset obravnav in zaslišalo osemindirideset prič. Pregledalo je številne videokasete, prebralo poročila o tajnem opazovanju, poslušalo prestrežene telefonske razgovore in preučilo dokumentacijo, poslano iz Španije, Združenega kraljestva, Madžarske, Avstrije, Bolgarije in Romunije.

13. Med tem časom je bil dne 30. decembra 1999 za pritožnika odrejen hišni pripor.

14. Na zadnji obravnavi dne 15. marca 2000 je bila izdana prvostopenjska sodba. Pritožnik je bil obsojen na 15 let zaporne kazni. Pritožniku je bila sodba vročena dne 11. aprila 2000.

15. Dne 21. aprila 2000 je pritožnik vložil pritožbo na Višje sodišče v Ljubljani. Enako so storile tudi druge stranke v kazenskem postopku in Državno pravobranilstvo.

16. 30. novembra 2000 je Višje sodišče v Ljubljani v glavnem potrdilo sodbo sodišča prve stopnje, preostali del pa vrnilo v ponovno sojenje. Poleg tega je bila pritožnikova kazen zmanjšana na 14 let zaporne kazni.

17. 3. decembra 2000 je Okrožno sodišče v Kranju izdalo sodni nalog za aretacijo pritožnika. Izkazalo se je, da je pobegnil iz države takrat, ko je bil v hišnem priporu.

18. 3. januarja 2001 je bila odločitev sodišča druge stopnje vročena odvetniku pritožnika.

19. 31. marca 2001 je pritožnikov odvetnik pri Vrhovnem sodišču vložil zahtevo za varstvo zakonitosti.

20. 25. maja 2001 je Vrhovno sodišče prejelo spis zadeve.

21. 5. junija 2002 je Okrožno sodišče v Kranju po umiku obtožbe izdalo sklep, s katerim je ustavilo postopek zoper pritožnika v delu, ki je bil poslan v ponovno sojenje.

22. Kot je razvidno iz spisa zadeve, je pritožnik neugotovljenega dne vložil zahtevo za obnovo postopka. 5. avgusta 2004 je Okrožno sodišče v Kranju iz procesnih razlogov zavrglo njegovo zahtevo.

23. 10. decembra 2002 je policija pripeljala pritožnika v zapor na Dob pri Mirni, kjer naj bi prestajal svojo zaporno kazen. Pritožnik se je (neugotovljenega dne) vrnil v Slovenijo in se sam predal organom oblasti.

24. 21. decembra 2004 je Vrhovno sodišče izdalo sodbo, s katero je zavrnilo zahtevo pritožnika za varstvo zakonitosti.

25. 7. januarja 2005 je bila sodba vročena pritožniku.
26. 1. marca 2005 je pritožnik vložil ustavno pritožbo.
27. 3. avgusta 2005 je Višje sodišče v Ljubljani zavrnilo pritožnikovo pritožbo zoper sklep o zavrženju obnove postopka (glej 22. odstavek zgoraj).
28. Ustavno sodišče je 5. maja 2006 zavrnilo ustavno pritožbo kot očitno neutemeljeno. Sklep je bil pritožniku vročen 11. maja 2006.
29. 17. novembra 2006 je pritožnik vložil zahtevo za izredno omilitev kazni.
30. 21. junija 2007 je Vrhovno sodišče ugodilo zahtevi in njegovo kazen znižalo na 13 let in 8 mesecev zapora.
31. 13. decembra 2007 je pritožnikov odvetnik na Okrožnem sodišču v Kranju vložil drugo zahtevo za obnovo postopka. 26. februarja 2008 je sodišče prve stopnje prejelo zahtevo za obnovo postopka, ki jo je podal pritožnik.
32. 16. septembra 2008 sta bili zahtevi za obnovo postopka zavrnjeni. Pritožnik se je pritožil.
33. 12. marca 2009 je Višje sodišče v Ljubljani ugodilo pritožbi in vrnilo zadevo v ponovno sojenje.
34. 16. julija 2009 je Okrožno sodišče v Kranju zavrglo njegovo zahtevo iz procesnih razlogov. Po pritožbi je zadeva od 13. oktobra 2009 v obravnavi pri pritožnem sodišču; Sodišče ni prejelo nobenih najnovejših podatkov o zadevi.

II. UPOŠTEVANA DOMAČA ZAKONODAJA

35. Za upoštevano domačo zakonodajo glej sodbo *Ribič proti Sloveniji* (št. 20965/03, 19. oktober 2010, 19. odstavek).

PRAVO

I. DOMNEVNA KRŠITEV PRVEGA ODSTAVKA 6. ČLENA IN 13. ČLENA KONVENCIJE

36. Pritožnik se je pritožil, da so postopki, v katerih je bil stranka, trajali predolgo. Skliceval se je na prvi odstavek 6. člena konvencije, ki se glasi:

"Vsakdo ima pravico, da o kakršnih koli kazenskih obtožbah zoper njega ... v razumnem roku odloča ... sodišče ..."

37. Smiselno se je pritožnik tudi pritožil, da so bila razpoložljiva pravna sredstva pri predolgotrajnih postopkih v Sloveniji neučinkovita.

13. člen konvencije se glasi:

"Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s to konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti."

A. Sprejemljivost

38. Sodišče ugotavlja, da pritožba ni očitno neutemeljena v smislu tretjega odstavka 35. člena konvencije. Niti ni nesprejemljiva iz katerih koli drugih razlogov (glej *Ribič proti Sloveniji*, navedeno zgoraj, 37.–42. odstavek). Torej jo je treba razglasiti za sprejemljivo.

B. Utemeljenost

1. Prvi odstavek 6. člena

39. Obdobje, ki ga je treba upoštevati, se je začelo 14. novembra 1997, na dan pritožnikovega odvzema prostosti, in končalo 11. maja 2006, ko je bil sklep Ustavnega sodišča vročen pritožniku.

40. Pritožnik je vložil tudi dve zahtevi za obnovo postopka in zahtevo za izredno omilitev kazni. Sodišče ugotavlja, da v skladu z njegovo sodno prakso prvi odstavek 6. člena ne velja za postopke za obnovo postopka, ker nekdo, ki vloži pritožbo zato, da bi bil njegov postopek obnovljen in čigar obsodba je postala pravnomočna, ni "oseba, obtožena kaznivega dejanja" v smislu navedenega člena (*Fischer proti Avstriji* (dec.), št. 27569/02, 6. maj 2003). Isto načelo velja za postopke, ki sledijo zahtevi za izredno omilitev kazni, glede na to, da se v skladu s sodno prakso prvi odstavek 6. člena ne uporablja za postopke za omilitev kazni potem, ko je odločba postala pravnomočna (*X proti Avstriji*, št. 1237/61, 5. marec 1962). Zatorej teh postopkov ni mogoče upoštevati pri izračunu celotnega trajanja.

41. Glede na zgornje navedbe je celoten postopek trajal osem let in šest mesecev na štirih stopnjah sodišča.

42. Vlada je trdila, da zaradi zapletenosti zadeve (vključevala je šest ljudi, obtoženih za več kot 20 kaznivih dejanj) celotnega trajanja postopka ne more šteti za predolgega kljub dejstvu, da je trajalo skoraj štiri leta, da je Vrhovno sodišče izreklo svojo sodbo. Po mnenju vlade naj Sodišče ne bi izdelalo svoje ocene samo na podlagi trajanja postopka pred Vrhovnim sodiščem, temveč bi moralo gledati nanj kot na celoto.

43. Glede trajanja postopka pred Vrhovnim sodiščem je vlada trdila, da je takrat, ko je Vrhovno sodišče prejelo sodni spis, ta obsegal več kakor 7000 strani. Nadalje je trdila, da je bil to prvi primer trgovine z mamili v tako velikem obsegu v Sloveniji in ga je moralo zato Vrhovno sodišče temeljito preiskati. Vlada je tudi trdila, da je varstvo zakonitosti izredno pravno sredstvo, ki je na voljo potem, ko postane zadeva pravnomočna in zato ni mogoče šteti, da je bil pritožnik v negotovosti do izida postopka. Vlada je na koncu tudi navedla, da je takrat, ko je Vrhovno sodišče obravnavalo zadevo, pritožnik pobegnil iz države in ga ni bilo dve leti, kar bi bilo tudi treba upoštevati.

44. Sodišče ponovno poudarja, da je treba razumno trajanje postopka presojati glede na okoliščine zadeve in s sklicevanjem na naslednja merila: zapletenost

zadeve, ravnanje pritožnika in pristojnih organov ter pomen prizadete dobrine za pritožnika v sporu (glej med številnimi drugimi zadevami *Frydlender proti Franciji* [VS], št. 30979/96, 43. odstavek, ESČP 2000-VII).

45. Sodišče meni, da ni mogoče oporekati, da je bila zadeva zapletena. Nanašala se je na mrežo preprodajalcev mamil, šest obtoženih različnih kaznivih dejanj in obstajala je ogromna količina dokazov, ki jih je bilo treba upoštevati (glej 10. odstavek zgoraj). Sodišče prve stopnje je za izrek sodbe potrebovalo dve leti in tri mesece, pritožbeno sodišče pa je zanjo potrebovalo samo sedem mesecev. Vendar Sodišče ne more spregledati dejstva, da je postopek pred Vrhovnim sodiščem trajal skoraj štiri leta.

46. V tej zvezi Sodišče ugotavlja, da je zahteva za varstvo zakonitosti izredno pravno sredstvo, o katerem odloča Vrhovno sodišče *in camera* na podlagi spisovnega gradiva. Čeprav Sodišče priznava veliko količino spisovnega gradiva in številna pravna vprašanja, povezana z varstvom zakonitosti, ugotavlja, da je obravnavanje zadeve tri leta in osem mesecev predolgo in ga ni mogoče opravičiti z navedbami, ki jih je predložila vlada. Glede navedbe v zvezi s pritožnikovim pobegom iz države Sodišče meni, da to ni vplivalo na zadevni postopek, ker je potekal *in camera* in ni zahteval prisotnosti ali kakršne koli drugačne vključenosti pritožnika.

47. Sodišče po pregledu vsega predloženega gradiva in ob upoštevanju svoje sodne prakse (glej *Šubinski proti Sloveniji*, št. 19611/04, 72.–74. odstavek, 18. januar 2007; *Hrustelj proti Sloveniji*, št. 75628/01, 18.–20. odstavek, 30. marec 2006, in *Gorenjak proti Sloveniji*, št. 77819/01, 30. marec 2006, 17.–19. odstavek) meni, da je postopek trajal predolgo in da pogoj "razumnega roka" ni bil izpolnjen.

48. Torej je bil kršen prvi odstavek 6. člena.

2. 13. člen

49. Sodišče ponovno poudarja, da 13. člen zagotavlja učinkovito pravno sredstvo pred domačimi organi za domnevno kršitev zahteve po prvem odstavku 6. člena, po katerem mora biti zadeva obravnavana v razumnem roku (glej *Kudla proti Poljski* [VS], št. 30210/96, 156. odstavek, ESČP 2000-XI).

50. Glede na ugotovitve v zadevi *Ribič proti Sloveniji* (navedeno zgoraj, 37.–42. odstavek) in ob upoštevanju dejstva, da vlada ni predložila prepričljivih utemeljitev, zaradi katerih bi bilo treba to pritožbo obravnavati drugače kakor prej omenjeno zadevo, Sodišče meni, da je bil pri obravnavani zadevi kršen 13. člen, saj v domači zakonodaji ni bilo pravnega sredstva, s katerim bi pritožnik lahko dosegel odločitev sodišča, ki bi potrdila njegovo pravico do obravnave zadeve v razumnem roku, kot je določeno v prvem odstavku 6. člena.

II. DRUGE ZATRJEVANE KRŠITVE KONVENCIJE

51. Pritožnik se je pritožil po prvem odstavku 6. člena, da so bili postopki nepravilni in da so domača sodišča uporabila dokumentacijo, ki bi morala biti izključena, zlasti izjava enega od sosterilcev, pridobljena v tujini. Nadalje se je

pritožil, da mu ni bilo omogočeno ponovno pregledati zvočnega gradiva v spisovnem gradivu in da ni mogel predložiti dokazov v svojo korist. Po mnenju pritožnika v postopku ni bilo enakosti orožij, saj so bili vsi sodniki pristranski in so večjo težo pripisovali dokazom in navedbam tožilstva, kar je bilo še zlasti očitno, ko so imenovali Center za forenzične raziskave, naj izdela eno od izvedenskih mnenj.

52. Sodišče po obravnavi zgornjih navedb iz pritožbe, kolikor so v njegovi pristojnosti, ugotavlja, da glede na vse razpoložljivo gradivo ne kažejo, da so bili kršeni členi, na katere se je skliceval pritožnik. To pomeni, da je ta del pritožbe očitno neutemeljen in ga je treba zavrnilo skladno s točko a tretjega odstavka in četrtem odstavkom 35. člena konvencije.

III. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

53. 41. člen konvencije določa:

"Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje."

A. Škoda

54. Pritožnik je od Sodišča zahteval, naj mu dodeli pravično odškodnino zaradi nepremoženjske škode, ki jo je utrpel, ni pa navedel zneska.

55. Vlada je trdila, da pritožniku odškodnine ni treba dodeliti, ker ni navedel nobenega zneska.

56. Sodišče meni, da je pritožnik imel nepremoženjsko škodo. Po načelu pravičnosti mu na tej podlagi prisoja 1200 EUR.

B. Stroški in izdatki

57. Pritožnik ni vložil zahtevka v zvezi s stroški postopka pred Sodiščem. Sodišče zato na tej podlagi ne prisoja ničesar.

C. Zamudne obresti

58. Po mnenju Sodišča je primerno, da zamudne obresti temeljijo na mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, ki se ji dodajo tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE

1. *razglaša*, da je pritožba glede predolgega trajanja postopka in pomanjkanja učinkovitega pravnega sredstva sprejemljiva, preostali del pritožbe pa je nesprejemljiv;

2. *razsoja* s šestimi glasovi proti enemu, da sta bila kršena prvi odstavek 6. člena in 13. člen konvencije;

3. *razsoja* s šestimi glasovi proti enemu,

- a) da mora tožena država v treh mesecih pritožniku plačati 1200 EUR (tisoč dvesto evrov) za nepremoženjsko škodo, in morebitni davek;
- b) da se za navedeni znesek od dneva poteka treh mesecev do plačila obračunajo linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji mejne posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, za vse zamujeno obdobje z dodanimi tremi odstotnimi točkami.

Sestavljeno v angleškem jeziku in 18. oktobra 2012 poslano v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Claudia Westerdiek Dean Spielmann
sodna tajnica predsednik senata

Skladno z drugim odstavkom 45. člena konvencije in drugim odstavkom 74. člena Poslovnika Sodišča je tej sodbi priloženo ločeno mnenje sodnice Power-Forde.

D.S.
C.W

LOČENO ODKLONILNO MNENJE SODNICE POWER-FORDE

Ne strinjam se z večinsko ugotovitvijo kršitve pritožnikove pravice do sojenja v "razumnem roku". V ločenem mnenju k zadevi *Barišič proti Sloveniji* (32600/05) sem navedla razloge, zaradi katerih ne morem sprejeti trenutnega "preveč splošnega pristopa" Sodišča pri obravnavanju zahtev v zvezi s "trajanjem postopka".

Iz tam navedenih razlogov in ker ni podrobne preučitve tega, kar se je dejansko dogajalo na nacionalni ravni, ter glede na dejstva, kakor jih je mogoče ugotoviti na podlagi sodbe – zlasti takega pritožnikovega ravnanja, da je pobegnil –, se ne morem strinjati z ugotovitvijo, da je sploh prišlo do kakršne koli kršitve konvencije.